

Використання творів В.О.Сухомлинського на уроках природознавства у 1 класі

Підготувала
Цимбалюк Інна Леонідівна
Таврійська ЗОШ І-ІІІ ст.

Основна мета навчального предмета «Природознавство»

- **Формування природознавчої компетентності учнів шляхом засвоєння системи інтегрованих знань про природу і людину, основ екологічних знань, опанування способів навчально-пізнавальної і природоохоронної діяльності. Розвиток ціннісних орієнтацій у ставленні до природи**

Великий педагог, мудрий учитель, чудова людина. В його палкому серці жила велика доброта і любов до всього світу. Він не лише навчав дітей, а й прищеплював кожному з них найкращі людські якості, виховував у них доброту, чуйність, людяність, патріотизм, любов до батьків, до людей і до рідної землі.

«Поняття «природа» - єдине ціле. У цьому своя гармонія та постійність, взаємозв'язки та залежності; вона - дзерело буття й суть буття, вона єдина й нерозривна з людиною. Кожний з нас - природа, що стала людиною. Людина доти могутня й непереможна, доки вірна законам природи - пізнаним і непізнаним, не нею встановленим... Активно впливати на природу, але залишатись її сином, бути вінцем її творіння та володарем її сил, по-синівському бережливо ставитись до неї - ось яку позицію нам треба займати у процесі взаємодії з природою...»

«Що таке Школа під Голубим Небом ?

- Теплий літній вечір. На голубому небі спалахує перша зірочка. Щодня до мене приходять діти. Дошкільники, першокласники, другокласники... Ми сідаємо під столітнім дубом. Замоває село, засинає степ, із саду долинають таємничі звуки, спить озеро. Увесь світ навколо нас спить. Лише зірочка в небі мерехтить та цвіркун співає. Це і є наша Школа під Голубим Небом.
- Діти приходять у світ казки . У ці прекрасні літні вечори ми стаємо поетами – складаємо казки. Все, що ми бачимо, здається нам у ці дивовижні години казкою.
- Школа під Голубим Небом – це джерело живої думки й слова, до якого я щодня привожу вас, щоб ви стали людьми великої душі, розумними й сердечними, мудрими мислителями.»

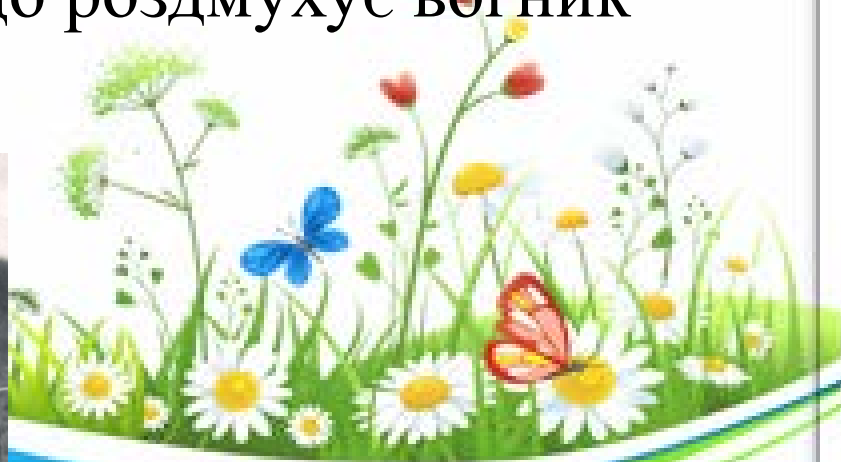
(В.О.Сухомлинський)

Він говорив:

« Десятиріччя праці – нелегкої, але радісної – переконали мене: казка, творчість – це найтонший і найніжніший дотик.

Казка – дитинство думки. Вона робить світ дитинства яскравим і цікавим».

"Казка— це свіжий вітер, що роздмухує вогник дитячої думки і мови».

Країна дитинства – країна казкова
І часто дорослих вона вабить знову,
І часто дорослі літають у мріях,
Вернутись в дитинство живе в них надія.

Із казкою любі не розлучайтесь,
Вам казка чарівна підкаже пораду,
В ній знайдете завжди утіху й відряду,
Давайте ж на хвильку заглянемо в казку.

- ПРИБОДА Є ВАЖЛИВИМ ЗАСОБОМ ГАРМОНІЙНОГО ВСЕБІЧНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ.
- Василь Сухомлинський зазначав, що «природа - величезної ваги виховний фактор, що накладає свій відбиток на весь характер педагогічного процесу».

- У своїх коротеньких казках, оповіданнях В.О. Сухомлинський закликає не тільки уважно придивитися до навколишньої дійсності і милуватися красою природи, а й вчить розуміти взаємозв'язки і взаємозалежність в природі. Заохочує пізнати життя тварин, рослин, птахів, уважно ставитись до природи

- Цілісність спілкування з природою повинно відбуватися в різних формах: через

*працю,
споглядання,
творчість,*

науковий пошук,
спостереження,
милування.

- Головним у екологічному вихованні є створення умов, за якими дитина могла торкнутися природи не тільки рукою, а й розумом, серцем і душею.

- “Маленька людина, в якій відкрилися очі на світ, бачить корінь, стебло, листя і міркує про те, як взаємопов'язані ці частини рослини як єдиного цілого”.

Сухомлинський не тільки розкрив високу мудрість казки

- показав, що казка це друг і вчитель дітвори,
- вона допомагає їм пізнати навколишній світ,
- робить їх добрішими.
- За переконанням Сухомлинського, саме казка є духовним багатством народної культури.
- Сам великий педагог склав масу мудрих, цікавих казок.
- Його казки близькі дітям , зрозумілі, легко сприймаються, допомагають пізнати навколишній світ.
- Казкові герої В.Сухомлинського тварини, птахи, комахи, рослини – наділені людськими рисами характеру,
- тому вихованцям легко зрозуміти літературних персонажів, їх вчинки. На цих казках виросло не одне покоління.

КАЗКИ ШКОЛИ ПІД ГОЛУБИМ НЕБОМ

можливі для використання на уроках
прородознавства у 1 класі

Тема I. Світ, у якому ти живеш

Тема II. Світ неживої природи

Тема III. Світ живої природи

Тема IV. Рідний край

Він тільки живий красивий

Великий красивий метелик Махаон сів на червону квітку канни.

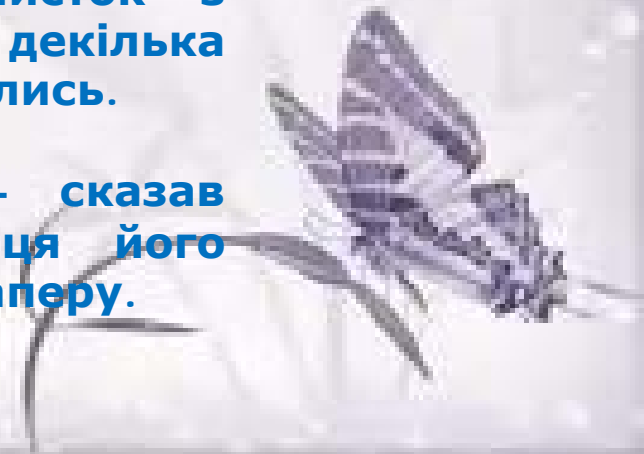
Сів і ворушить крильцями.

До Махаона підкрався хлопчик, впіймав його. Тріпоче крильцями Махаон, але вирватися не може. Хлопчик пришпилів його великою шпилькою до паперового листка. Крильця метелика поникли.

- Чому ти перестав тріпотіти крильцями, Махаоне?
– запитує хлопчик

Махаон мовчить. Хлопчик поклав листок з мертвим Махаоном на підвіконня. Через декілька днів дивиться – крильця висохли і розсипались.

- Ні, він тільки живий красивий, - сказав розчарований хлопчик. – Коли крильця його тріпочуть на квітці канни, а не на листку паперу.

Де ночує водяна лілея

- Є у ставу біла квітка — водяна лілея. Росте вона собі в воді. Радісно розкриває свої пелюсточки до сонця. Сідає на білу квітку метелик. хоче переночувати, бо вже вечір наближається. Раптом квітка говорить:

— Лети, метелику, шукай собі інших квіток, бо я лягаю вночі спати під водою.

— Чому? — дивується метелик.

— Бо в мене там, під водою, м'яка постіль.

Склала біла лілея пелюсточки й тихо пішла спочивати під воду. А метелик полетів на берег.

Пелюстка і квітка

- На грядочці виросла гарна квітка жоржини. Біла, як мармур, духмяна. Літають над нею бджоли й джмелі, беруть нектар.
- У квітці сорок дві пелюстки. І ось одна з них загордилася:
 - - Я найкраща. Без мене і квітка не квітка. Я найголовніша. Ось візьму й піду - що мені?
 - Напружилася, вилізла з квітки, скочила на землю. Сіла в кущі шипшини й дивиться, - що ж квітка робитиме? А квітка байдужки собі, усміхається сонцю, згукує до себе бджіл і джмелів.
 - Пішла собі Пелюстка. Аж зустрічає Муравлика.
 - - Ти хто? - питає Муравлик.
 - - Я Пелюстка. Найкраща. Найголовніша. Без мене квітка не квітка.
 - - Пелюстка? Знаю пелюстку я в квітці, а на двох тоненьких лапках не знаю.
 - Ходила Пелюстка, ходила до вечора й засохла. А квітка цвіте.
 - Ось така, бачте, казка. Квітка і без однієї пелюстки квітка. А пелюстка без квітки - ніщо.

Відлітають журавлі

• Був ясний осінній день. Тихо надворі, у повітрі пливуть павутинки. А в блакитному небі - ключ журавлів. Пролетіли журавлі над селом, потім повернулись, покружляли й знову полетіли. Але за селом, недалеко від лісу, сіли журавлі на землю. Довго сиділи, немов радились про щось. Чому це журавлі кружляли над селом, а потім сіли біля лісу? Бо вони вирушають у далеку дорогу. Летять у теплий край. Та хоч і теплий, але чужий. Бо батьківщина там, де народився, зріс і почав літати. Тож їм і тяжко розлучатися зі своєю вітчизною.

Весняний вітер

- Клен цілу зиму спав. Крізь сон він чув завивання хуртовини і тривожний крик чорного ворона. Холодний вітер гойдав його віти, вигинав їх. Та ось одного сонячного ранку відчув Клен, ніби до нього торкнулося щось тепле і лагідне.
- Прокинувся Клен. А то до нього прилинув теплий весняний Вітер.
- - Годі спати, зашепотів весняний Вітер. – Прокидайся, весна наближається.
- - Де ж вона – весна? – запитав Клен.
- - Ластівки на крилах несуть, - каже теплий Вітер. - я прилетів з далекого краю, від теплого моря. Весна йде полями – завітчалася квітами, красуня. А ластівки на крилах несуть барвисті стрічки.
- Ось про що розповідав теплий весняний Вітер Кленові. Клен зітхнув, розправив плечі. Зазеленіли бруньки, бо йде весна – красуня.

Дивна бурулька

- Удень було тепло, а ввечері підмерзло. З даху стікали краплі і замерзали. Утворилася довга крижана бурулька. Вона звисала над вікном, мов кришталева паличка. Коли зійшло сонечко в бурульці заграла веселка.
- Бурулька ніколи не бачила сонечка, адже народилася вночі. Вона бачила лише зірки.
- А тепер сяяло яскраве, тепле сонечко. Від зачудування бурулька розхвилювалася й заплакала. Але ось що сумно: ніхто не знав, чого бурулька плаче. Всі думали, що вона тане. Ні, вона не танула, вона плакала. Гарячі сльози її крапали на мерзлу землю.

Рано-вранці на квітці троянди прокинулася Краплина роси

- Як я тут опинилася? – здивувалася краплинка.

- Увечері я була високо в небі – і захотілося їй знову в небо

Пригріло Сонце. Випарувалась краплина, піднялась високо у блакитне небо, до самого Сонечка. А там – тисячі краплинок.

Зібралися всі в чорну хмару й затулили Сонце.

- Чого це ви мене заховали від людей? – розгнівалося Сонце. Воно послало на хмарину вогненну стрілу. Вдарила вогненна стріла, і згасли всі краплинки. Злякалася чорна хмара й розсипалась. Пішо краплинка на Землю.

- Дякую тобі, Краплино, - промовила Земля.

- Я так скучила за тобою.

Де беруться краплинки

- Бігла Оленка по льоду. Падали сніжинки. Ніби плавали в повітрі.

Одна сіла на рукав. Дивиться Оленка на пухнасту сніжинку. Шестикутна зірочка така гарна, блискуча. Ніби казковий майстер її вирізьбив з срібної пластиночки. Наблизилась Оленка до сніжинки. Дивиться, милується нею.

І бачить диво: сніжинка стала краплиною води.

Квітка сонця

• На високому стеблі – велика квітка із золотими пелюстками. Вона схожа на сонце. Тому й називають квітку соняшником.

Спить уночі соняшник, схиливши золоті пелюстки.

Та як тільки сходить ранкова зоря, пелюстки тремтять. То соняшник жде сходу сонця. Ось уже сонце викотилось із-за обрію. Соняшник повертає до нього свою золоту голівку й дивиться, дивиться на червоне вогняне коло. Усміхається соняшник до сонця, радіє, вітає його:

- Добрий день, сонечку, я так довго чекав тебе!

Сонце піднімається все вище й вище, пливе по небу. І соняшник повертає за ним свою золоту голівку. Ось воно вже заходить за обрій, і соняшник востаннє усміхається його золотому промінню.

Дивний мисливець

- Живе у нашому селі дід Максим. Усі кажуть: дід - мисливець. Як тільки починається полювання на зайців чи на качок, дід щодня йде з рушницею до лісу. Виходить із дому рано вранці, а повертається ввечері.
- Але що це за дивний мисливець такий! Ніколи не несе додому ні зайця, ні качки. Приходить із порожньою торбою. Одного разу приніс дід Максим зайченя маленьке. Знайшов під кущем. У зайченяти була зламана ніжка. Дід зробив із двох гілочок пов'язку, забинтував ніжку. Через тиждень ніжка зрослася, і дід відніс зайченя у поле.
- Чого ж це дід Максим такий невдаха? Пішли одного разу слідом за дідом, захотілося подивитись, як же він полює. Бачать: поклав дід рушницю, а сам ходить лісом та и розкладає під кущами сіно зайцям.
- Зрозуміли тоді, чому дід Максим дивний мисливець.

Золотокоса

- Коли сонечко стає нижче по небу ходити, в темному лісі прокидається золотокоса бабуся. А люди кажуть: осінь. Вона тихо йде зеленими лугами. Де стане, там на траві залишаються білі кристалики льоду. А люди вранці кажуть: заморозок.

Приходить Золотокоса до саду, доторкається до дерева – і листя на ньому стає жовте, червоне, оранжеве...А люди вранці кажуть: золота осінь. А золотокоса бабуся удень ховається у темному лісі. Жде ночі.

Ласкавий вітер і холодний вітрюга

- У темному лісі, в глибокому яру спали два вітри. Ласкавий Вітер — хлопець з синіми очима. А холодний Вітрюга — дід з колючою бородою.

- Прийшла зима. Сонечко не могло піднятися високо над землею. Білі сніги вкрили поле. Зашуміли тривожно верховіття дерев. Прокинувся в глибокому яру холодний Вітрюга. Встав, вийшов з лісу. Застогнала хуртовина. Йде по землі холодний Вітрюга, замерзають річки, гуде хуртовина.

- Та ось піднялося сонечко вище над землею. Заболіла спина у холодного Вітрюги. Поплентав він у темний ліс, заліз у глибокий яр.

- Прокинувся ласкавий Вітер, вийшов з лісу.

- Засміялося сонечко, потекли струмки, зацвіли квіти, зашуміли трава.

Тай поклала кладочку

- Біжить лісовою стежечкою маленька мурашка. Біжить вона по їжу, бо вдома дітки маленькі її чекають. Коли це стежечку перетнув струмок. А на тому боці пахучі зернята лежать. Як же добратися до тих зерняток? Бачить мурашка – на березі струмка росте висока стеблина. Зрізала мурашка стеблину – бо в неї зуби такі гострі, як ножі. Впала стеблина через струмок. Перелізла мурашка по ній на той берег. Ось і зернята пахучі. Чекайте, дітки, матуся вже їсти несе.

Соловей і жук

У садку співав Соловей. Його пісня була дуже гарна. Він знав, що його пісню люблять люди. Того й дивився з погордою на квітучий сад, на синє небо й на маленьку дівчинку, що сиділа в саду й слухала його пісню.

- А коло Соловейка літав великий рогатий Жук. Він літав і гудів.
- Соловей припинив свою пісню та й каже:
 - — Перестань гудіти. Ти не даєш мені співати. Твоє гудіння нікому не потрібне. Та й краще, аби тебе, Жуче, зовсім не було.
- Жук гідно відповів:
 - — Ні, Солов'ю, без мене, Жука, неможливий світ, як і без тебе, Солов'я.
 - — Ну й мудрець! — всміхнувся Соловей.— Виходить, що й ти потрібен людям? Ось запитаємо дівчинку, вона скаже, хто потрібен людям, а хто ні.
- Полетіли Соловей і Жук до дівчинки та й питають:
 - — Скажи, дівчинко, кого треба залишити в світі — Солов'я чи Жука?
 - — Хай собі будуть і Соловей, і Жук,— відповіла дівчинка. Тоді подумала й додала: — Як же можна без Жука?

Це горобці плачуть від холоду

- Зимового ранку пішла маленька Яринка до саду. Надворі був великий мороз. Ніде не видно пташок. Навіть горобців немає.
- — Де ж горобці поховалися? — подумала Яринка.
- Прийшла до хати, стала під стріхою. Почула, як там зацвірінчав горобець. А потім на землю впали крижані крапельки, мов маленьке намисто.
- — Що воно таке? — подумала Яринка.
- І здогадалася: це горобці плачуть від холоду, горобині сльози замерзають і падають додолу крижаним намистом.
- Бідні горобчики!

Хлопчик і сніжинка

• З неба летіла додолю сніжинка. Вона була легка, ніжна, прозора, мов пушинка. І красива, мов зірка.

На землі стояв хлопчик. Він бачив, як падає сніжинка, і думав: «Ось вона впаде комусь під ноги, і її затопчуть».

Ні, не треба падати сніжинці на землю. Не треба її затоптувати.

Хлопчик простягнув долоню. Він захотів приголубити сніжинку. А вона впала на добру, теплу його руку й розтала. Хлопчик із жалем дивиться на долоню. А там блищить крапелька, мов сльозинка.

- Одним із прийомів емоційного пробудження почуттів у дітей Сухомлинський вважав створення казок самими дітьми

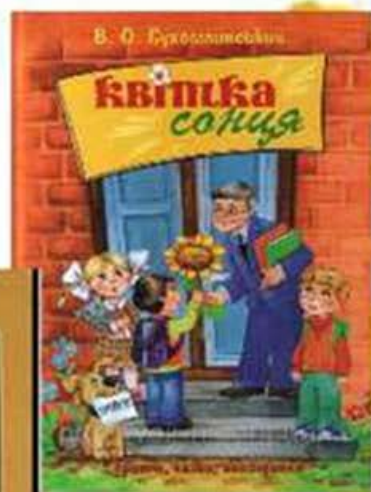
Школа під блакитним небом

- *«Дуже важливо, щоб діти не лише слухали казку, а й самі її творили. Через казку, через неповторну дитячу творчість - вірна дорога до серця дитини.» В. О. Сухомлинський.*

Створення казок дітьми це не лише важливий засіб їх інтелектуального розвитку.

**В. О. Сухомлинський -
автор близько 1200
художніх творів –
оповідань і казок для
дітей**

*Спливають роки... Та інтерес до спадщини Василя
Олександровича Сухомлинського лише зростає, а робота з
вивчення і творчої реалізації його педагогічних ідей
поглиблюється, стає ґрунтовнішою, результативнішою.*

*Педагогічна спадщина Василя Олександровича
Сухомлинського – цілюще джерело людської мудрості,
любові, золоті розсипи цінних педагогічних ідей*

